

НАПРЯМИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ЕКОЛОГІЧНИХ СТРАТЕГІЙ В УКРАЇНІ

Більшість країн світу виражають своє бачення розвитку у відповідних стратегіях, програмах чи проектах. Тому не дивно, що ефективність економічної, соціальної та екологічної політики держави залежить від результативності їх реалізації. У країнах Європейського Союзу оприлюднюють звіти про результати виконання стратегій, програм і проектів за задалегідь обраними якісними та кількісними показниками, щоб продемонструвати рівень їх ефективності та відповідності потребам суспільства. Висвітлення результатів оцінки стратегій сприяє «зворотній реакції» бізнесу та громадськості, які в свою чергу мають можливість висловити власну думку щодо діяльності урядових структур на різних рівнях.

Водночас в Україні управлінська практика щодо оцінки ефективності урядових стратегій чи програм (особливо соціального та екологічного спрямування) ще нова і потребує більш глибокого вивчення. Слід визнати, що в останні роки Україна активізувалася в стратегічному плануванні та на даний час ми маємо значний об'єм нормативної бази в сфері охорони навколишнього середовища та раціонального використання природних ресурсів (це стосується як міжнародних, всеукраїнських та регіональних стратегій, програм та проектів). Однак не зважаючи на даний кількісний показник, ми спостерігаємо низьку якість даних стратегічних документів, це стосується зокрема неврахування альтернативності підходів, недосконалість понятійного апарату, механізму реалізації стратегій, забезпечення основ їх реалізації та моніторингу самого процесу впровадження стратегій. Але найголовнішим є те, що не завжди зрозуміло який ефект буде досягнутий в результаті впровадження стратегії. Тому, слід проводити оцінку ефективності реалізації екологічних стратегій, прослідкувати досягнення країни (її регіонів) стійкого розвитку та мати дієвий інструмент, який вимірював рівень досягнення реалізації екологічних стратегій за визначений період часу.

Зазначимо за допомогою яких методичних інструментів можна проводити оцінку ефективності реалізації екологічних стратегій, програм та проектів в Україні:

1) Використовуючи інструменти інвестиційного менеджменту. В даному випадку стратегію оцінюють за такими відомими показниками як: чистий приведений дохід, індекс дохідності, індекс рентабельності проекту, період окупності стратегії, внутрішня ставка дохідності. Однак застосування даних показників лише з економічної точки зору може показати результативність самої стратегії і відповісти на питання чи виправдали вкладені кошти результат? Однак не завжди результати мають кількісні виміри, тому це ускладнює оцінку ефективності стратегій, а особливо соціального та екологічного спрямування. Тому часто порівнюють цілі стратегії з понесеними витратами.

2) Використання типових (стандартних) методик, які розроблені у відповідності до конкретної галузі, їх напрямку, рівня чи тривалості. Від 15.10.2012 року в Україні затверджена відповідна Методика оцінки ефективності реалізації регіональних природоохоронних програм та державних (загальнодержавних) цільових екологічних програм. Вона дозволяє проводити оцінку ефективності стратегій екологічного спрямування на різних рівнях та оцінювати хід виконання стратегій на всіх етапах їх життєвого циклу.

3) Використання методик ефективності, які включаються у відповідну стратегію або розробляються відповідно до неї самої з метою дієвого контролю та моніторингу ходу її виконання.

4) З використанням міжнародних чи вітчизняних інструментів оцінки досягнення країною екологічної безпеки та стабільності. До найбільш відомих слід віднести: *міжнародні* – динамічна модель MAMS, розроблена групою Світового банку з метою оцінки досягнення країною Цілей Розвитку Тисячоліття; Індекс розвитку людського потенціалу; Індекс екологічної ефективності; Світовий індекс щастя; Загальний індекс прогресу; Індекс живої планети; Індекс соціоприродного розвитку та ін.; *вітчизняні*: Система виміру сталого розвитку, розроблена Інститутом прикладного системного аналізу НАНУ та МОНУ; Український регіональний індекс сталого розвитку навколишнього середовища (URES); та методика виміру сталого розвитку (МВСП).

5) Звітування відповідних органів про хід виконання екологічних стратегій. Подібні звіти повинні мати узагальнюючий характер і представлятися відповідальними за це органами. В Україні про результати екологічної політики крім урядовців доповідають представники громадськості у щорічних доповідях.

Використання різних видів методик дає порівняльне уявлення процесу реалізації конкретних стратегій. Оскільки одні з методів направлені на визначення економічної ефективності, інші ж за допомогою експертів екологічної та соціальної.

Результати оцінки реалізації екологічних стратегій дадуть змогу: проінформувати суспільство та світ про стан навколишнього середовища країни та ефективності державної екологічної політики; більше залучити громадськість до питання збереження навколишнього середовища; відповісти на питання доцільності реалізації подібних стратегій в майбутньому; прослідкувати напрями фінансування заходів стратегій та ін.

Провозін, Н.В. Напрями оцінки ефективності екологічних стратегій в Україні [Текст] / Н.В. Провозін // Маркетинг інновацій і інновації у маркетингу : збірник тез доповідей VII Міжнародної науково-практичної конференції, 26-28 вересня 2013 р. / Відп. за вип. Ю.М. Гладенко. - Суми : ТОВ "ДД "Папірус", 2013. - С. 235-237.